

2012. március 30. Dr.Darák Péter előadása a PTE ÁJK Doktori iskoláján

Dr. Darák Péter a Pécsi Tudományegyetem Jogtudományi Kara Doktori Iskolájának meghívására az „Igazságügy reformja” címmel tartott előadást 2012. március 30-án a Doktori iskola hallgatói, valamint a Jogtudományi Kar professzorai előtt. Az előadás moderátora Dr. Kiss László, az MTA doktora, egyetemi tanár, a PTE ÁJK Doktori Iskola vezetője volt.

Előadását Darák Péter a magyar közjogi rendszer irányultsága változásainak felvázolásával kezdte és kiemelte, hogy a Kúria jogszolgáltató tevékenységének célja, hogy alapos és lehetőleg gyors eljárásban olyan határozatok szülessenek, amelyeket a jogkereső állampolgárok megnyugvással fogadhatnak.

A Magyar Kúriát 1888-tól 1905-ig vezető Szabó Miklóst idézte: „Az én feladatomban (...) lényegileg összeesik a Curia feladatával: mindnyájunk feladata a jogszolgáltatás; a jogszolgáltatás, melynek fő és elengedhetetlen kelléke az alapos és – amennyire ezzel összeegyeztethető – a gyorsaság is. De bármily alapos, bármily gyors legyen, az igazságszolgáltatás céljának teljesen csak akkor felel meg, ha a jogkereső közönség határozatainkat megnyugvással fogadja. Határozatainkat megnyugvással fogadásához kívántatik a közönség bizodalma”. Darák Péter hozzátette: a bizalomhoz pedig nélkülözhetetlen, hogy a Kúria határozatait az egyöntetűség hassa át. E megállapításához is idézett az egykori kúriai elnöktől: „...úgy gondolom, hogy a kir. Curia át lévén hatva összetartozóságának érzetétől és a jó kartársi viszony segélyével türelmes eszmecsere útján képes lesz ezenkívül határozataink egyöntetűségére a talajt előkészíteni”. Darák Péter leszögezte: a mai Kúria képes biztosítani a személyi feltételeket ezen egyöntetű határozatok megszületéséhez.

Beszélt arról is, hogy a Kúriának tevékenyen hozzá kell járulnia az ítélezés jövőbeni alkotmányossági szempontú átvilágításához. Mint mondta, az eljárásjogi törvények alapján a Kúria feladatai közé tartozik, hogy meghatározza az alkotmányellenes helyzetek feloldásának módját az Alkotmánybíróság (Ab) által alkotmányértőnek talált és megsemmisített bírósági döntések esetében. Ebben egyfajta szervezeti előrelépésre is szükség van a Kúria munkájában. A kiindulópont annak a normakontroll - tanácsnak a felállítása, amely e munka koordinálása mellett az Ab-tól a Kúriához kerülő önkormányzati normakontrollt is végzi majd.

Darák Péter úgy ítélte meg, azzal, hogy népszavazási ügyekben a Kúriához kerülnek az Országos Választási Bizottság döntéseivel szembeni jogorvoslati eljárások, erősödött a Kúria választási bírósági funkciója is. Hozzátette: az új feladatokra szeretnének koncentrálni a következő időszakban, ezért a régiek közül azokat, amelyek az egységes bírói jogalkalmazás kialakításának szempontjából kisebb jelentőségűek, korlátozniuk kell. Ennek érdekében jogalkotói javaslatot tettek arra, hogy a konkrét jogorvoslati felülvizsgálati eljárások közül a jogalkotó zárja ki azokat, amelyek a kisebb jelentőségű ügyekben is lehetővé teszik a Kúriához fordulást.

Megállapította: ezen átalakítással felerősödik a kúriai döntvényjog és az esetjog, amely érinti az egyes eseti ügyekben hozott kúriai felülvizsgálati döntések értékelését, másrészt hatással lesz a jogegységesítő eljárások, jogegységi határozatok jelentőségére is. Ide idézte Frank Ignác egykori kúriai elnököt: „A Kúria végzéseit, annál inkább a megszokott, többször megismételt végzéseket nemcsak a perlekedő felek, de mások is megtudják. Megfejtve lévén a kérdés, lassan előbbi vitatkozások megszűnnek. Elkövetkezhet idővel a vélemények megegyezése, ügyét intézve minden ember a közvéleményt követi. Ebből szokás támad,

melynek ugyanolyan ereje van, mint a törvénynek. Röviden a Curia egyenlő ítéletéből szokás támadhat”. Darák Péter aláhúzta: a konkrét ügyekben folytatott kúriai gyakorlat esetében figyelemmel kell lenniük arra is, hogy a bírói jogalkotásra nincs lehetőség, hiszen az Ab a jogegységi határozatok felülvizsgálata körében egyértelműen kimondta: a Kúria nem tévedhet a jogalkotás mezejére, az egységes bírói ítélezés kialakítása körében kizárólag jogértelmező tevékenységet végezhet.

Fontosnak ítélte: áttekintésre került, hogy a felsőbb bírósági esetjog a múltban milyen elveket fogalmazott meg. A történeti áttekintés eredménye az volt, hogy a hazai felsőbb bírászkodás a második világháború előtt és az azt követő időben is fogalmazott meg olyan elveket, amelyeket mára is kihatnak. A második világháború után megszüntetett Kúria által megfogalmazott jogintézmények közül példaként említette az ági öröklés szabályrendszerét, az özvegyi jog, az objektív felelősség és a veszélyes üzemi tényállás kidolgozását, a személyiségi jogok védelmét és a telekkönyvi jogcímvédelmet, a gazdasági lehetetlenséget.

A főbíró kitért az 1970-es, 1980-as években vagy azt követően született büntetőjogi tárgyú elvi iránymutatásokra is, amelyek az élet és a testi épség büntetőjogi védelméről, ittas vagy bódult állapotban elkövetett bűncselekményekben való felelősségről szólnak. A polgári jogi területen az érvénytelenség jogintézményét értelmezték, a gyermekelhelyezés alapvető szempontjait fogalmazták meg, vagy az elővásárlási jog hatálytalansága iránti per szabályait tisztázták. Darák Péter megjegyezte, hogy a közigazgatási jogi területen ez a fajta elvi iránymutatás az 1990-es évekre maradt, hiszen "a rendszerváltás előtt az állam közigazgatási bírói ellenőrzésének gondolata eretnokségnek számított". Emlékeztetett rá, hogy ezt a lemaradást a közigazgatási bírászkodás az 1990-es években behozta. Jelentős iránymutatásokat tett közzé a közigazgatási bírói viszonyítás, illetve a közigazgatási bírói megváltoztató jogkör értelmezése körében, és jutott el 1998-ra az adózási elveket érintő jelentős jogegységi döntések megfogalmazásáig.

A Kúria tehát ilyen gazdag hagyománnyal kezdhette meg működését idén január 1-jével – mondta Darák Péter. Ugyanakkor hangot adott azon véleményének, hogy nagy szükség van a sarkalatos törvények által lehetővé tett jogegységesítő eljárásokra, amelyeknek jelentős szerepük van az egységes bírói gyakorlat kialakításában. Hozzátette, hogy legalább ilyen fontosnak tartja a kevésbé formalizált eljárásokat, amelyek segíthetik az alsóbb fokú bírakat, és a jogkereső közönséget a bonyolult jogi szabályok közötti eligazodásban. Példaként említette, hogy a Kúria honlapján meg fognak jelenni azok a mindennapos munka során születő, eseti ügyekben hozott határozatok, amelyek jelentős jogi kérdésekben adhatnak iránymutatást az alsóbb fokú bíróságoknak.

Az előadást követően a Kúria elnöke néhány hallgatói kérdésre is válaszolt.

A kérdések a 2013. január 1-től felálló közigazgatási és munkaügyi bíróságokra, a Kúria nyitottá tételének módszereire, a perbeszédék gyűjteményére, a bizonyos ügyszakokban megszerezhető kutatási engedélyekre, a jogegységi határozatok számszerűségére, a Kúria állományára, a bírói utánpótlásra, a jó bíró kritériumaira vonatkoztak.

A találkozó lezárásaként a PTE ÁJK Doktori Iskola vezetője javasolta, hogy a mostanihoz hasonló előadásokat évente ismételjék meg. Kérte a Kúria elnökét, hogy egy év múlva tájékoztassa ugyanebben a körben a hallgatókat és az egyetem oktatóit a Kúrián zajló munkáról, az első negyedévben kitűzött feladatok, célok megvalósulásáról.

(Az összefoglaló az MTI tudósítás felhasználásával készült).